

VESNA BJEDOV, KSENIJA GAL, JASNA KRETIĆ MAJER

PUT DO TIMSKOGA RADA U NASTAVI*

U hrvatskoj se pedagogiji posljednjih godina često spominju pojmovi - međupredmetna korelacija, rasterećenje učenika, učitelj kao akcijski istraživač i mnogi drugi koji, sigurno, pridonose unaprjeđenju rada u školi.

Rad učitelja, ne samo na poučavanju već i na istraživanju vlastitoga procesa poučavanja, stalnoga učenja i korištenja znanja za vlastiti razvitak - hvale je vrijedan.

Rad u tandemu, zajednički rad više učitelja i timska nastava neke su od zaboravljenih ideja u našim školama koje zahtijevaju promjene u radu pojedinih učitelja, ali i mijenjanje organizacije rada cjelokupne škole.

U ovom radu dajemo prikaz zajedničkoga rada učiteljica hrvatskoga i engleskoga jezika na satu utvrđivanja sklonidbe imenica u petom razredu.

Teorijski uvod

Timska nastava / Team Teaching, timski rad učitelja, alternacija učitelja, rad u tandemu i slični pojmovi, nisu potpuno novi.

Sredinom prošloga stoljeća u SAD-u bio je to pravi «boom».

Ovakav način rada dao je dobre rezultate i u to vrijeme timska je nastava postala najatraktivnijim oblikom suvremene nastave.

Bilo je dovoljno razloga za preorijentaciju u školskome radu zbog izdvojenosti među učiteljima gdje svatko ima svoj razred, svoj predmet, sam se priprema za sat, izrađuje potrebna sredstva, sam odlučuje o svojim postupcima te se, nerijetko, javljao profesionalni egoizam.

Taj stručni individualizam /splendid isolation/ negativno utječe i na učenike jer se nastavni sadržaji zasebno obrađuju, nepotrebno se ponavljaju slični, a dolazi i do subjektivnosti u ocjenjivanju.

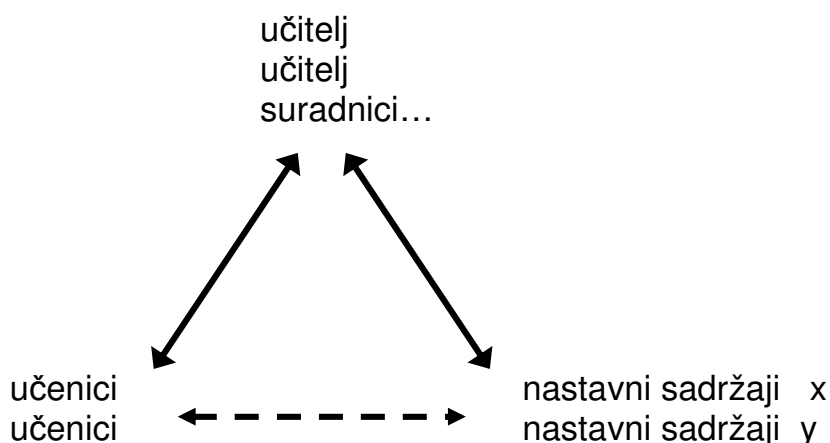
U prevladavanju stručnoga individualizma učitelja, opterećenja učenika, međupredmetne nepovezanosti i istraživanja novijih mogućnosti u nastavi, mogao bi se naći izlaz u zajedničkom radu učitelja.

Timska nastava, timski rad, izrazi **tim** (engl. team), **Team Teaching** ili kratica **TT**, alternacija učitelja - često se upotrebljavaju u stručnoj literaturi, a označavaju zajednički kontinuirani rad u kojem svaki član preuzima dio posla za koji je stručnjak, po znanju i sposobnostima.

Naravno, iz zajedničkoga rada s određenom skupinom učenika proizlazi potreba zajedničkoga pripremanja za rad, zajedničke raspodjele poslova za rad, zajedničko izvođenje rada prema dogovorenome planu, zajedničke analize i, na kraju, zajedničke odgovornosti za taj rad.

Ako pogledamo klasični didaktički trokut, uočavamo da su u timskoj nastavi pa tako i u povremenom radu dva ili više učitelja s određenom grupom učenika - iskazane sve tri varijable u množini:

* Vesna Bjedov, Ksenija Gal, Jasna Kretić Majer, Osnovna škola Franje Krežme u Osijeku

Iz međusobnoga odnosa triju varijabli proizlazi sva složenost organizacije takve nastave.

Ako se pitamo, prema kojoj se varijabli određuje zajednički rad više učitelja, rad u tandemu ili timska nastava, najbolji je odgovor – uzeti u obzir sve tri varijable u različitim kombinacijama kojima ćemo osigurati bolji rezultat.

Zbog toga - univerzalnoga modela – rada učitelja u paru, tmskoga rada pa i timske nastave nema.

Učiteljice hrvatskoga i engleskoga jezika željele su zajedničkim radom ostvariti sve unaprijed rečene prednosti, posebno ističući rasterećenje učenika i međupredmetnu povezanost.

Sat je bio ogledni za sve učitelje naše škole u okviru stručnoga usavršavanja. U petom je razredu sklonidba imenica središnji gramatički sadržaj u morfološkom području hrvatskoga jezika. Učenici su se na prvome satu upoznali sa sklonidbom, naučili naizust nazive i padežna pitanja te je slijedio sat utvrđivanja zajedničkim radom učiteljica engleskoga i hrvatskoga jezika.

U engleskom jeziku nema sklonidbe, no jako je važno uočiti razlike jer učenici, npr. osobna imena u rečenicama izgovaraju s nastavcima naših padeža.

Ciljevi i zadaće sata:

- utvrđivanje znanja o imenicama i njihovim svojstvima - gramatičkim kategorijama roda, broja i padeža
- uočavanje razlika u hrvatskom i engleskom jeziku
- poticanje učenika na razmišljanje i povezivanje gramatičkih činjenica i zaključivanje
- stvaranje blagdanskih ozračja i poticanje odgojnih vrijednosti obiteljskoga zajedništva

Globalna struktura sata:

1. Motiviranje, čelni i individualni rad
2. Osvježavanje predznanja, čelni rad
3. Najavljivanje teme

4. Utvrđivanje, čelni i skupni rad
5. Sinteza, individualni rad
6. Ponavljanje i vrednovanje, individualni rad

Tijek sata:

Nakon pozdravljanja na oba jezika i nekoliko prigodnih riječi, učiteljica engleskoga jezika dala je upute za individualni rad na tekstualnom predlošku *Zimovanje / Winter Holidays* kojim se učenici uvode u temu.

Zadatak:

Prvi dio sljedećega teksta napisan je na **hrvatskom**, a drugi dio na **engleskom** jeziku.

Nepotpune rečenice dopunite **imenicama** po vlastitom izboru u oblicima koji odgovaraju na postavljena pitanja u zagradi.

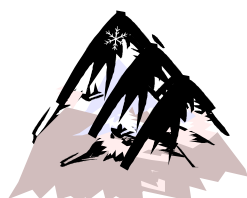
Hej, _____!

_____ (TKO?) svake godine odlazi na zimovanje. _____ (ŠTO?) je za nju najljepše godišnje doba. Uvijek se sjeti _____ (KOGA?) i pošalje joj razglednicu.

Toliko se voli sanjkati i skijati da se ne može nauživati (ČEGA?). Kad se vrati sa zimovanja, stalno priča _____ (KOMU?) o ljepotama planinskoga krajolika i o brežuljcima na kojima je uživala. Uvijek se iznova veseli _____ (ČEMU?).

Last year during her winter holidays she met _____ (WHOM?). They gave to each other _____ (WHAT?). They were talking about _____ (WHAT ABOUT?). All winter they were dreaming about _____ (WHAT ABOUT?). They were skiing and skating with _____ (WHO WITH?)

At the end of their winter holidays everybody was going down the hill with their _____ (WHAT?)

Nakon popunjavanja, učiteljice provjeravaju dio na hrvatskome, a zatim i dio na engleskome jeziku.

Učenici zaključuju da imenice u hrvatskom jeziku imaju nastavke, a u engleskome nema promjena.

Najavljuju cilj sata i otkrivaju veliko božićno drvce na posteru te na engleskom razgovaraju o Božiću i njegovu značenju u obitelji.

Na magnetnoj je ploči sedam rečenica:

Djeca su jako sretna.
Još nema snijega.
Veselim se Božiću.
Izrađujemo ukrase.
Majo, slušaj!
Pjevamo o Božiću.
Razgovaram s Lukom.

U igri otkrivaju padeže imenica u rečenicama na hrvatskome jeziku i lijepe ih na gornje dijelove sedam kugli božićnoga drvca.

Zajedno provjeravaju učinjeno i prevode ih na engleski i lijepe u donje dijelove kugli naglašavajući vokativ:

<u>The children</u> are very happy.
There is still no <u>snow</u> .
I am looking forward to <u>Christmas</u> .
We are making <u>decorations</u> .
<u>Maja</u> , listen!
We are singing about <u>Christmas</u> .
I am talking to <u>Luka</u> .

Sve su rečenice zbog provjere i na prozirnici.

Učenici zapisuju rečenice u bilježnice i izvode zaključak da se imenice u hrvatskom jeziku mijenjaju po padežima, a u engleskom ostaju nepromijenjene.

U skupnom radu učenici igraju igru *Kockarenje*.

Na prozirnici su detaljne upute:

Baci kocku. Rečenicu koja se nalazi na gornjoj plohi prevedi na hrvatski jezik i zapiši u svoju bilježnicu.

Podcrtanoj imenici odredi padež.

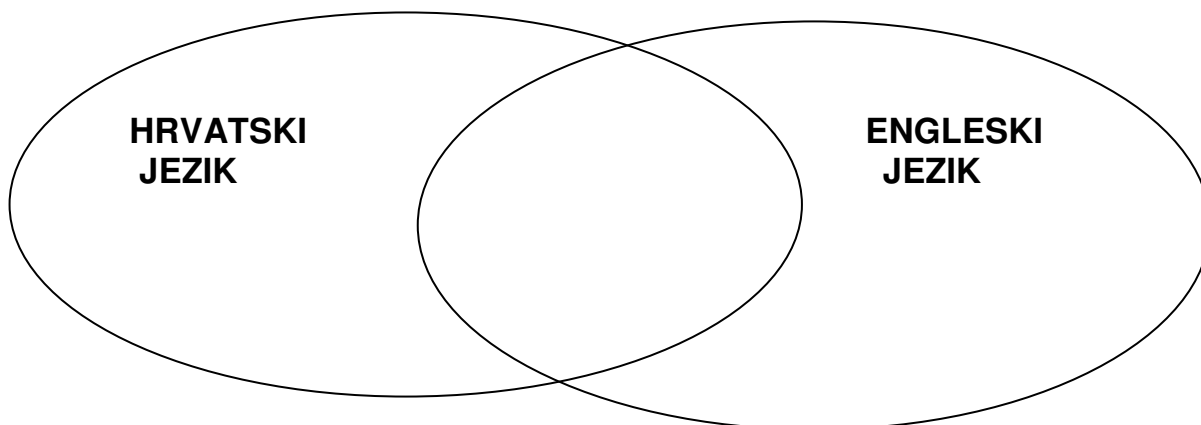
Svi u skupini učinite isto - ako netko dobije pahuljicu ili istu rečenicu, baca kocku do nove rečenice.

Zapišite rečenicu u svoje bilježnice.

Utvrđite zajedno koji padeži nedostaju.

Zajedno čitaju, provjeravaju prijevode i utvrđuju koji padeži nisu pronađeni u kojoj skupini.

Pomoću *Venova dijagrama* na nastavnom listiću učenici u dio koji se preklapa ispisuju u čemu se razlikuju dva jezika s obzirom na sklonidbu imenica.

Nekoliko je učenika izreklo ono što su uočili, zaključili i utvrdili.

Za ponavljanje i vrednovanje učiteljice su pripremile na prozirnici pogrešno napisane rečenice s vlastitim imenicama na engleskome jeziku.

Učenici su otkrivali i ispravljali pogreške te ih prevodili na hrvatski jezik i određivali u kojem se padežu nalaze imenice.

Cilj ovoga teksta bio je širi prikaz mogućega zajedničkoga rada učitelja na jednom satu u petom razredu.

Nakon održanoga sata učitelji su razgovarali o ostvarenju cilja sata, njegovim etapama, odnosu sadržaja obaju predmeta, suradnji učiteljica u zajedničkome radu, omjeru sadržaja hrvatskoga i engleskoga jezika, dinamici rada, o aktivnosti učenika i pokazanoj znatiželji za novim načinom rada.

Cilj i zadaci sata su u potpunosti ostvareni. Učenici su odlično utvrdili znanje o imenicama i njihovim svojstvima te uočili razlike u hrvatskome i engleskom jeziku.

Sat je dobro strukturiran i jasno se uočavaju etape utvrđivanja nastavnoga sadržaja.

Učenici, poticani na razmišljanje, dobro su povezivali staro i novo znanje o padežima, a to im je tek drugi sat susretanja s ovim sadržajima.

Točno su znali u svakom trenutku što se od njih traži i gdje će to znanje moći primijeniti.

Sami su donosili zaključke i bili vidno radoznali kako će izgledati sat za koji im je samo najavljeno da će biti s obje učiteljice.

Učiteljice su se odlično nadopunjavale i preuzimale svoj dio dogovorene zadaće, onako kako su to pripremile.

Tako je na najbolji način prikazana mogućnost korelacije nastavnih sadržaja dvaju predmeta i suradnički rad učitelja u tandemu.

Nisu samo učenici bili zainteresirani, prisutni učitelji pokazali su veliko zanimanje i posebno isticali želju za sudjelovanjem u takvom zajedničkom radu.

Učitelji koji hrabro istražuju novo, jačaju svoju profesionalnu poziciju u školi i podižu svoj rad na višu razinu kvalitete.

S druge strane, škola bi trebala poticati novo i razmišljati o osiguranju svega potrebnoga za buduću organizaciju u kojoj bi bilo moguće realizirati timski rad svih učitelja u jednoj ili više škola.

LITERATURA

Andrić, V., Čudina, M. (1985) Psihologija učenja i nastave. Školska knjiga, Zagreb

Bognar, L., Matijević, M. (1993) Didaktika. Školska knjiga, Zagreb

Mandić, P. (1972), Inovacije u nastavi. Zavod za izdavanje udžbenika, Sarajevo

Nastavni plan i program za osnovnu školu, Prosvjetni vjesnik, Posebno izdanje (broj 2) lipanj 1999.

Peko, A., Pintarić, A., (1999) Uvod u didaktiku hrvatskoga jezika. Pedagoški fakultet, Osijek

Poljak, V. (1982) Didaktika. Školska knjiga, Zagreb

Poljak, V. (1984), Didaktičke inovacije i pedagoška reforma škole. Školske novine, Zagreb

Srića, V. (1997), Kako postati pun ideja, menadžeri i kreativnost. M.E.P. CONSULT, Zagreb

SUMMARY

Terms such as correlation between subjects, reduction of the curriculum and teacher as an active researcher have recently been mentioned frequently in Croatian pedagogy and they contribute to the improvement of our work in the classroom to a large extent.

The work of the teachers who not only teach but also try to examine their own teaching process is very valuable.

Team teaching and team work are some of the forgotten ideas in our schools which require changes not only in the work of individual teachers but also of the organization of the work of the entire school.

This paper describes an English-Croatian lesson whose topic is noun declension.

Primljeno 24. rujna 2004.